

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

Občne imena (Gattungsnamen) v splošnem pomenu jemljejo v ed. št. nedoločivni člen, v množ. štev. rabijo se brez člena.

Tukaj je tudi čas, da učitelj pové učencem, kako se imena končno razdeljujejo.

a) Lastne imena, b) občne imena, ktere se prilastujejo več osebam, več rečem, ktere se jemljejo pod enaki razum ali pomen n. p. živali, ktere se štejejo k enemu plemenu, rokodelci, kteri imajo enake opravila, rastline, ktere imajo enake lastnosti, rudovine, ktere imajo enakaste dele v sebi, imajo svoje občno ime. V šoli je več otrok skupaj. Vsaki ima svoje ime (kerstno, rojstno ime ali primek), to so njihove lastne imena. Vsem otrokom, ki hodijo v šoli učiti se, pravimo učenci, šolarji. Primeri krajač (občno ime), Janez (last. ime), cesar Karol, kralj, Ferdinand, dežela Kranjska i. dr.

c) Zborne imena (Sammelnamen), kteri dajo večini reči eno in ravno tisto ime n. p. čeda, armada, ljudstvo, narod. Od tih pa naša gramatika nič posebnega ne omenja, tedaj ne bomo jih dalje v misel jemali.

d) Snovne imena. Imena snovin, tvarin, iz kterih se snujejo, napravljajo druge reči. Snovne imena se ne dajo šteti, ampak se merijo ali tehtajo, tedaj tudi ne morejo množnega števila imeti. Pravimo, n. p. 1 bokal moke, 1 cent apna, 1 voz peska, 1 šezenj derv, 1 vedro vina. Množnega števila ne morejo drugače imeti, ako hočemo sorte zaznamovati, pa še tačas poslužimo se rajše plemenskih številnikov na vprašauje kolikeršen, n. p. kerčmar je kupil tri vina, boljše troje vina . . belega, črnega, rudečega. Mokarca prodaja tri moke . . pšenično, erženo in ajdovo . . .

e) Miselne imena (Namen von Gedankendingen), ki se izpeljujejo

1) iz imen, in kažejo razmerje imen med sabo. Dva človeka sta si prijatla, med njima je prijateljstvo; če se sovražita, je sovraštvo. „Feind = Feindschaft; Freund = Freundschaft; Geselle = Gesellschaft; Genosse = Genossenschaft.“

2) Iz prilogov. Takrat si pa mislimo lastnost, za kaj obstoječega pri imenih. Kdor je priden, ima lastnost prid-

nosti na sebi; pošten pa poštenost; pogumen pa pogumnost; moder pa modrost.

V slovenskem se skončujejo take posnete imena (abstrakta) na ost, stvo.

3) Iz časovnikov... aufführen = Aufführung; achten = Achtung; erklären = Erklärung; erledigen = Erledigung.

Kar je pa posebno pomniti, da se Slovenec ogiblje, kolikor se da, abstraktnih imen in neologizmov (na novo izkovanih besedi) in takšne stavke rajši razvozlá, in v kratke stavke razmota, n. p. Die gute Aufführung der Kinder macht den Aeltern Freude = Starše veseli, če se otroci lepo obnašajo... Die Erledigung des Gesuches ist noch nicht erfolgt... Prošnja še ni bila rešena...

Tako naj skuša učitelj razjasnovati imena učencem, da bodo imeli djansko korist od tega; drugo najde pa v šolski knjigi...

Toliko za letos; z božjo pomočjo drugo leto dalje.

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

XLIX.

U. Skor, skoro, skorej, skoraj in kmal, kmali, kmalo, kmalu — pa si reva pomagaj, če si veš in znaš!?

T. Piše se res ta in una beseda tako; pa vendar ne vem, ali bi se smelo o kateri obliki reči: ta je gotovo napéna!

U. Kaj torej pomeni skor, in od kod tolikanj različna pisava?

T. Skor' v stsl. celer, velox, torej namesti jera o, skoro (celeriter, velociter) narečje, kakor hitro, naglo, dobro, skoro (iz skor ali skori, a, o). Skorej je nekdanji skazavni, ki se časi še rabi, kakor sva se že pomenkvala, v nekterih besedih: zgorej, spodej, zunej, zadej; in skoraj je ali le priterjeni ej ali pa iz skora z j raztegnjeni rodivnik, kakor sedaj, nekdanj, davnaj itd. Metelko že in Murko imata vse te pisave, in Metelko še posebej pravi, da se že po spodnjem Kranjskem čuje na tanko skoro namesti skoré, skorej, kakor sploh prilogi za narečja: malo, veliko,